

# חמדת הדף

מדף ל"ה – מ"ג

## מחמדי התורה

3

דיש שבח עצים בפת והקדושה של הלולב נכנס אל המצה, ובשו"ת תשב"ץ (ח"ב סי' ז') דאם האירוסין וחתימת הכתובה נעשים כאחת טוב הוא שיהיו עדי האירוסין עדי כתובה כיון דכבר עשו מצוה קיימו עוד מצוה, ובשו"ת ערוגת הבושם (א"ח סי' ק"ב) כתב לשואל שרצה למכור את החלה מה"ב חלות של הרה"ק מבעלזא במכירת חמץ ולשומרה, וכתב לו דמוטב שישורף ויקיים בה עוד מצוה של שריפת חמץ והואיל דאיתעביד בהו מצוה חדא נעביד בה מצוה אחרית, וכתב בשו"ת מנחת אלעזר (ח"ד סי' ט"ו) דבזה יובן גם מאי דפסקין (א"ח סי' תרס"ד ס"ט בהג"ה) שיענינו ההושענות לאפית המצות והוא נמי מהאי טעמא, ובס' זכרון יהודה כתב דמה"ט נהג המהר"ם א"ש להצניע השמן שהיה בסוכה לנוי להדליק בה בחנוכה, ועוד מנהג יפה נראה לי דאלו שעוטפים את האתרוג בצמר גפן ידליקו בו את נרות חנוכה שטעמם הנ"ל.

### דף פ'

**אסור לאדם שיאכל קודם שיתן לבהמתו- אי הוי דאורייתא או דרבנן ומה הדין בשתייה**

אסור לאדם שיאכל קודם שיתן לבהמתו שנאמר ונתתי עשב בשדה לבהמתך והדד כתיב ואכלת ושבעת- וברמב"ם (פ"ט מה' עבדים ה"ח) יליף דזו דצריך להקדים עבדים ובהמתו קודם שיאכל מקור דכענין עבדים אל די אדוניהם כענין שפחה אל די גברתה, ונחלקו הפוסקים אי הוי דאורייתא או דרבנן בשו"ת מהר"ם בר ברוך (סי' ש"ב) כתב דהוא מדאורייתא ובשו"ת שבת יעקב (ח"ג סי' ג') דהוא רק דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא, ונתקשה עליו הגר"י ענגיל (כאן) דהא מקרא מלא דבר הכתוב, ואפשר לומר דאולי למד קרא מהרמב"ם, וידועה מש"כ ספר חסידים (סי' תקל"א) הובא במג"א (א"ח סי' קס"ז) דדוקא במילי דאכילה ולא בשתייה ובהו תי' דהא דנתנה רבקה לשותות קודם לאלעזר ורק אח"כ לגמלים בדשתייה לא שייך דין הקדמה, ויעו' בכלי חמדה (פר' חיי שרה) שהקשה על שו"ת הכת"ס (א"ח סי' ל"ב) שחמה על ספר חסידים שלא הביא גם מקרא והשקית את העדה ואת בעייהם, דלפי מאי דחילק בספר חסידים הג"ל ק"ל, ויעו' עוד שלש שנסתפק אי כיום דאיכא מצות אכילה כשבת וי"ט, נמי יש לבהמה דין קדימה ומשמעות דבריו דאיה"נ בשבת ליכא להאי דינא ואדם קודם לבהמתו, ויעו' לאחי הגאון רבי ישראל שליט"א בספרו הבהיה מועדי ישראל (שביעית סי' ל') שהביא דאיה נפלאה דכדרי הכת"ס מדברי הרמב"ן יעו"ש נפלאות.

**המשנה ממטבע שטבעו חכמים- בתפלת ר"ה אומרים ועקית יצחק לזרעו תזכור**

(ע"ב) כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות לא יצא ידי חובתו- כתב המג"א (סי' תקצ"א סק"ח) דמי שאומר בתפלות דר"ה ועקית יצחק היום לזרע יעקב תזכור הויא הוא משנה ממטבע שטבעו חכמים ואינו אלא טועה, ומ"מ דייבנא יצא והוכיח בשו"ת הריב"ש (סי' ל"ח) דאי"צ לומר לזרע יעקב מהא דאמרו (דברים לא.) קונם שאני נהנה מזרע אברהם מותר בישמאל ועשו ואינו אסור אלא בישאל שנאמר כי בירצק יקרא לך זרע, ובשו"ת המב"ט (סי' רע"ו) הסכים לדבריו ודלא כהמג"א (סי' תקצ"א ס"ז) שדחה ראיית הריב"ש, ובשו"ת שבות יעקב (ח"ג סי' מ"ז) כתב דהנדר מזורע יצחק מותר בזרעו של עשוי שאינו בכלל זרע יצחק וכ"ה להג"מ בנעט על השו"ע כדברי השב"י, והארכו בזה באריכות גדולי הפוסקים יעו' בשו"ת מהר"ש (א"ח סי' ו') וכך כתב העיב"ץ במור קציעה (א"ח שם) ובנשאלת יעב"ץ (ח"א סי' קמ"ד) שיתגור אריה (מפתחות סי' מ"ב) ובשו"ת מהר"ם שיק (א"ח סי' רצ"ו).

### דף פ"א

**היה לבוש כליו וסנדליו ברגלו- האם תכשיטים בכלל בגדים בל' חכמים**

היה לבוש כליו וסנדליו ברגליו וטענותיו באצבעו וכו'- יעו' בשו"ת שבות יעקב (א"ח סי' כ"ט) שדן להלבוש מדברי גמ' דילן דסתם ידק בל אדם או אשה שלא ללבוש את בגדיהם ליום מסויים כגון אשה שנדרה שלא תלביש ליו"ט את הבגדים שהיא רגילה בהם, ואי גם הטענות שרגילה ללבוש ביו"ט אסורה בהם דכן דשמעון דברי הגמ' כאן, אולם יעו' בגליוני הש"ס (כאן) להגר"י ענגיל שדחה דבריו וסבירא ליה דאדרבה מדברי הגמ' כאן משמע דתכשיטים לאו בכלל בגדים מדפרט היה לבוש כליו וכו' וטענותיו בידו ואי תכשיטים בכלל כליו היה די באומרו היה לבוש כליו, ואולי יש לחלק בין לשון תורה ללשון חכמים.

**כל המוקדם בפסוק זה קודם לברכה- הדין גבי תמרים וענבים**

(ע"ב) כל המוקדם בפסוק זה קודם לברכה- מכאן משמע דבכל הכתוב בקרא קודם אם יש לו ב' מהמילים האלו צריך לברך על מאי דמוקדם בפסוק, אולם יעו' בשו"ת פנים מאירות

ג' או בורא נפשות יברך בורא נפשות, ובכנה"ג (סי' ר"י) נקט בפשיטות דיברך כבה"ג בורא נפשות, וכ"כ בערך השולחן (סי' ר"ב אות ז'), והמג"א (סי' ר"ח סק"ז) כתב דכן משמעון דברי המחבר שם, אולם בפתח הדביר (סי' ר"ב אות ו') הביא מהרבה פוסקים שחלקו בזה דלא מהני ברכת בורא נפשות בספק מעין ג' לך העלה להלכה דלא יברך כלום דספק ברכות להקל, ובזכור לאברהם (ח"א אות שין מערכת ברכות) דבדיעבד יש לסמוך על דברי הפוסקים דמהני בורא נפשות.

**אומר שהחיינו וקימנו- לפי רש"י במנחות ראה דשוחט מברך שהחיינו בשחיטה ראשונה**

(ע"ב) היה עומד ומקריב מנחות בירושלים אומר ברוך שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה- רש"י (כאן) כתב דאיידי בישאל המקריב שכבר לא הקריב מזמן, אולם במנחות (עה:) כתב דאיידי כבהן שלא הקריב מימיו, והנה הרוקח (סי' שצ"א) מביא מכאן ראייה למאי דקיל' (כ"ד סי' כ"ח ס"ב) דמי ששחט פעם ראשונה מברך שהחיינו, ודברי הרוקח יהיו תואמים רק לדברי רש"י במנחות דאיידי במי שלא הקריב מעולם ולכן מברך שהחיינו משא"כ לרש"י והתוס' כאן ליכא ראייה.

### דף ל"ח

**כל האוכלין אוכל לרפואה בשבת- מה הדין בשאין הרפואה ידועה**

כל האוכלין אוכל אדם לרפואה בשבת וכל המשקין שותה- ידועה פלוגת המג"א (סי' ש"ח) והפמ"ג (שם באשל אברהם אות א') אם מותר להתרפאות ברפואה שאינה בדוקה דדעת המג"א דאסור ודעת הפמ"ג דשרי דאף ספק פיקול' דוחה שבת, והיי דחלקו מהו דנן ספק פיקול' דלמהמ"א ספק היינו שאינו יודע אם החולה יתרפא מ"מ הרפואה ידועה ושי' הפמ"ג דאפי' אם אין הרפואה ידועה אלא שספק הוא נמי דוחה שבת, והחיי אדם (כלל ס"ח ס"א) נקט כשי' המג"א, ובגנות ורדים (סי' ב') ס"ל דאפי' ברפואה שאינה ידועה יכול להתרפאות בכלל ספק נפשות להקל הוא.

והידוש איתא במג"א (סי' ש"ח ס"ק ע') למאי דנחלקו הפוסקים יעו"ש ברמ"א בשם המהר"י אי לומר רוב העולמים שבנשיאת כפיים ברה"ש חש בשבת או לא, והביא שטעם בתשובת הגאונים שלא לומר הרבון בשבת, מ"מ כתב דשאני בין תענית הלום שמותר להתענות בשבת דודאי מבטל החלום, משא"כ תפלת הרבון אין זה ודאי ואנן בעינן שתהא הרפואה ידועה.

**המוציא לחם מן הארץ- היאך מברכין בפת מחטה של עציץ שאינו נקוב**

(ע"ב) והלכתא המוציא לחם מן הארץ- בירושלמי (כלאים פ"ז ה"ז) בעי ר' יוסי פת הבאה מתבואה שנזרעה בעציץ שאינו נקוב. מהו לומר עליה המוציא לחם מן הארץ, ומסקינן התם דאומר המוציא לגבי ברכה, אולם בחיי אדם (כלל ג"א אות י"ז) כתב דאחד מה' מיני דגן הגדל בעציץ שאינו נקוב ועשה ממנו פת אינו מברך עליה המוציא לחם מן הארץ דאינו נקרא ארץ, והאריך בזה בשדי חמד (ח"ו עמ' 430) והביא דכשי' הירושלמי דמברכין המוציא כך גם הסכמת השואל ומשיב (בהגהותיו על הירושלמי- שם) וכ"כ בפתח הדביר (ח"ב סי' ר"ג).

### דף ל"ט

**בצר ליה שיעוריה- האם מברכין ברכה אחרונה בכל פחות מכשיעור ב'ז' מינים**

אי שקלי ליה לגרעיניה בצר ליה שיעוריה- בחי' הרא"ש פ' כיצד מברכין סי' ט"ו) הביא בשם הר"י דאם אכל מז' מינין פחות מכשיעור אינו מברך מעין ג' אלא בורא נפשות, אלא שדחה דברי הר"י דלא מסתבר דמין שראוי לברך מעין ג' לברך בורא נפשות בשביל חסרון השיעור וכן נמי משמע מעובדא דר' צדוק שאכל בירך כלום, ויעו' במעדני יו"ט (אות ב') שכתב דהר"י לשיטתו דגם בבור שברכתו מה"ט מ"מ היכא דבביר שיעוריה מברכין עליו בורא נפשות, וככתב בזה בשו"ת תשובה מאהבה (ח"ב סי' תנ"ד) דבירושלמי משמע להדיא דכדרי הרא"ש דאין מברכין כלל על פחות משיעור, ובאור שמח (הל' ברכות פ"ג הל' י"ב) ביאר ראיית הרא"ש שדחה דברי הר"י מהא דרבי צדוק באופן נפלא ומחודש יעו"ש בארוכה, וראיתי בשו"ת דברי יציב (א"ח סי' רס"א) שהאריך בדברי הר"י הנ"ל יעו"ש.

**הואיל ואתעביד בה מצוה חדא נעביד בה מצוה אחרית- כמה מנהגים בזה**

(ע"ב) כי הוה מתרמי להו ריפתא דעיריבא מברכין עליה וכו' אמרי הואיל ואתעביד ביה מצוה חדא נעביד בה מצוה אחרית- וכך קי"ל ברמ"א (א"ח סי' שצ"ד) דיש לבצוע על פת העיריב בשחריט ומטעמא דנעביד בה מצוה אחרית, ובמאירי (שם) דמהפחיתות של שבת ידליק גם במוצ"ש מהאי טעמא, וכתב בשו"ת מהרש"ל (סי' פ"ו) הובא בפרי"ח (סי' תר"א ס"א) דנכון להסיק תנור המצות עם הלולב והוא נמי מטעם הנ"ל וכ"כ המהר"י וי"ל (סי' קצ"ג) דהיה מסיק התנור בלולב יעו"ש.

### דף ל"ה

**אסור לו לאדם ליהנות בלא ברכה- לדברי הפ"י יבן טעם דספק ברכות להקל**

אלא סברא הוא אסור לו להאדם ליהנות מעוה"ז בלא ברכה- הקשה הפני יהושע דלמאי דקי"ל דסברא דאורייתא א"כ היאך פסקינן ספק ברכות להקל הא ספיקא דאורייתא לחומרא, ות' דאיה"נ שי' התוס' דברכות הנהנין דאורייתא אלא דכיון דאי הוי מברך בספק אפשר דהוי ק"י דשיטת הרמב"ם הוא דבדבר קום ועשה ספיקא דאורייתא לחומרא אבל בדבר שאסרה תורה ספיקא דאורייתא לקולא דאין איסור אלא כשהאיסור ברור, ולכן לענין ברכה שלאחריה כיון שהספק אי הדבר מותר או לא בזה אמרינן ספק להקל וכדברי החו"ד ולכן ספק ברכות להקל.

**ביומי ניסן וביומי תשרי לא תתחזאו- מכאן קשה על הט"ז ריש הל' פסח**

(ע"ב) א"ל רבא לרבנן במטותא מניינו ביומי ניסן וביומי תשרי לא תתחזאו קמאי - מפורסמים דברי הט"ז ריש הל' פסח (סי' תכ"ט) שביאר בהא דשואלים ודורשים ל' יום קודם החג הלכות החג דנפק"מ לדינא הוא, דלמאי דאמרו (ב"מ צ"ז.) דהרב יכול ללמד לתלמידים מה שהוא רוצה והתלמידים מושאלים לרב, מ"מ בהני ל' יום קודם החג כיון דשואלין בהל' החג איני יכול ללמד אלא הל' החג, ולכן אם בזמן הזה שאל מהם פרה ונגנב או נשבר אינו חייב דהוי שאלה בבעלים ופטור, כיון שעשוי הרב מושכר לתלמידים והרי הוא מושאל אליהם לכל צרכיהם, והקשה החלקת יואב (בהגהות על מקו"ח) דמדברי גמ' דילן משמע להדיא דלא היה מושאל אליהם דאדרבה אמר להם שלא יבואו אליו לא בימי ניסן ולא בימי תשרי (ובגוף דברי הגמ' ב"מ הנ"ל יעו' בשו"ת ארץ צבי ח"א סי' צ"ב).

דאיידינן בהכי יש לציון דברי המהרש"א (סוף מגילה) שנתקשה מ"ט לא מצאנו ל' יום קודם ר"ה או יורה"ש שואלין ודורשינן, ות' דכיון דעיקר תכלית ימים אלו הוא לתשובה לא שיהיו כיון שואלין ודורשינן ל' יום דתשובה צריך האדם לעשות משך כל השנה.

עוד יש לציון בכאן דבר נפלא שכתב הרשב"ם (ב"ב קנז) בד"ה מהדורא בתרא וז"ל נמצא בתשובת רב האי ובפר"ח: "רב אשי חיה שישים שנה ובכל שנה מחזור תלמודו בשני חדשי הכלה ניסן ותשרי ולכשיגיעו שלשים שנה סיים כל תלמידו וכן עשה בשלושים שנים אחרונים".

### דף ל"ו

**כיון דאית ליה הנאה בעי ברכה- שמן זית מה ברכתה האחרונה**

מהו דתימא כיון דלרפואה קמכוין לא ליברוך עליה כלל קמ"ל כיון כיון דאית ליה הנאה מיניה בעי ברכה- כאן בגמ' נחלקו איהו ברכה שלפניה מברכין על שמן זית, ונחלקו הפוסקים כבה"נ ששתה לרפואה שמברך לפניה מטעם הנאה איהו ברכה מברך אחריה, וכתב הרוקח (פ"ח מהל' ברכות ה"ב) דמברכין בורא נפשות וכתב דכן הוא משמעות דברי הרמב"ם מדלא ביאר ברכה אחרונה דשמן זית מהו, ועוד דהא דתקנו מעין ג' הוא בדבר דאשתי למעלייתא וסעיד ומשמח משא"כ בשמן, ובהנה שלום (סי' ר"ב אות ו') חלק וס'ל דדין שמן כיון ומברכין עליו מעין ג'.

**בית שמאי במקום ב"ה אינה משנה- מה הכונה אינה משנה ונפיק"מ לדינא**

(ע"ב) בית שמאי במקום בית הלל אינה משנה- כתב הרע"ב יבמות (פ"ג מ"א) דדוקא היכא דב"ש מקיל אזי אמרינן מתניתין משבשתא כי דרך ב"ש להחמיר בכל מקום ולכן מהפכין ב"ש לב"ה, והשוניין להדיא במס' עדיות מקולי ב"ש ומחומיו ב"ה לא מהפכין מבי"ש לב"ה, אולם החוות יאיר (סי' צ"א) הוכיח מכמה מקומות שבש"ס דכותה הגמ' אינה משנה דדברי ב"ש בטלים לגמרי כאלו לא נזכרו וגורע משאר פלוגתא דתנאי, והטעם מפני ד"ה רובא הם בצירוף הבת קול כמוש"כ התוס' (ב"מ נט:) ד"ה לא בשמים הוא. ולשי' החוות יאיר יובן מש"כ הבית דוד (חיי"ד סי' קל"ז) דאפי' במקום הדחק א"א לסמוך אשי' ב"ש ולא כמו ביחיד ורבים הלכה כרבים דהתם בשעת הדחק סמכין איחיד.

### דף ל"ז

**בתחלה מברך שהכל ולבסוף בורא נפשות- מה הדין בספק ברכה אחרונה**

בתחלה מברך שהכל לבסוף בורא נפשות רבות וחסרונן- נחלקו הפוסקים אם הדין בבואה נפשות או בכרכת שהכל לבסוף, וז"ל הכי דעל הכל אלא בירך שהכל יצא כן נמי בבואה נפשות אם נסתפק לו אי לברך מעין



# חמדת הדרוש

מ"ט חוששין שמא יעבירונו הא טעה בדבר מצוה

הנה אמרו רז"ל בכמה מקומות בש"ס גזירה שמא יעבירונו ד' אמות ברה"ר והיינו טעמא דמגילה והיינו טעמא דשופר, וכן פסק הרמב"ם (הל' שופר פ"ב ה"ו) דאסור לתקוע בשופר ברה"ר שחל בשבת גזירה שמא יעבירונו ד' אמות ברה"ר, והקשו האחרונים מ"ט דאסור מפני האי גזירה, הא אפי' אם יעבירונו נמי פטור דהא טעה בדבר מצוה הוא וטועה בדבר מצוה פטור (הקשה כן כבר בלח"מ בהל' שגגות פ"ב ה"ח לגבי קרבנות יעו"ש מה שתי' ובחמדת שלמה נופש חיה) ?

## רמזיא דאורייתא

באין מליץ יושר מול מגיד פשע תגד ליעקב דבר חוק ומשפט וצדקנו במשפט המלך המשפט- עפ"י מאי דאמרו רז"ל סנהדרין (י"ב) ב"ד שפסקו כולם לחובה פטור, דהרי הוא פגם בל"ב שאין מי שילץ זכות בעד האדם ולכן פטור, וזהו מאי דאמרין "באין מליץ יושר מול מגיד פשע" וכולם פסקו לחובה ח"ו אזי תפלתו "תגד" ל' המטכה ליעקב "דבר חוק ומשפט" דבכה"ג פטורים הם דהא ב"ד שפסקו כולם לחובה פטור ומכוח זה "וצדקנו במשפט המלך המשפט" דכך הוא דין המשפט. (ישועות מלכו -ליקוטים)

לקל עורר דין לבוחן לבבות ביום דין- הנה נפסק בשו"ע (ח"מ סי' י"ב) קדושים שהדיין יודע להיכן הדין נוטה רשאי לומר לעשות פשרה משא"כ לאחר שיוודע להיכן הדין נוטה, א"כ הקב"ה ודאי יודע להיכן הדין נוטה אינו רשאי לבצוע, והו"ל **לקל עורר דין** כיון דהקב"ה הוא עורך את הדין ואסור לבצוע, דהלא **"בוחן לבבות וגולה עמוקות ביום דין"**, ולכן כל השנה אומרים מלך אוהב צדקה ומשפט דקאי אפשרה ל' צדקה משא"כ עתה ביום דין אומרים רק המלך המשפט וליכא פשרה. (לב אריה בשם הג"ר נפתלי מלובלין)

**האזהרה ביד משפט וכל מאמינים שהוא קל אמונה הבוחן ובודק גזי' נסתרות**- הנה אמרו רז"ל (קידושין מ"ט) המקדש את האשה ע"מ שאני צדיק גמור אעפ"י שהוא רשע מקודשת שמא תהיה תשובה בלבו וידוע שיש השל"ה דאין המלאכים יודעים מה שבלב האדם (ודלא בתוס' מסכת שבת) והנה ביום אחד א"ל לו להאדם שיעשה תשובה אלא רק הקב"ה הבוחן לבבות רואה אם רצונו לעשות תשובה אמיתית ואזי יוכל לומר עליו צדיק גמור הוא, וזהו **"האזהרה ביד משפט"** רק הקב"ה יכול לשפוט האדם ידידע בהרחוק האדם, ואפי' המלאכים שנואה להם שנזכר רשע **"מאמינים שהוא קל אמונה"** וטעם שזכרו משום שהוא **"בוחן לבבות"** וראה שרצה לחזור בתשובה. (בית שמואל אחרון - פר' שמוצות)

**אל תבוא במשפט עמונו כי לא יצדק לפניך כל חי**- הנה אמרו רז"ל (ר"ה ח) ישראל נכנסין תחלה לדין מקמי דליפוש חרון אף, ואין לאומות העולם טענה על כך דכיון דאמרו במנחות (מא) דבעידן ריתחא מענישים אף אמצות עשה וישראל הלא מחוייבים אף בעשה וכדאמרין (זבחים ז) אין לך אדם בישראל שאינו מחוייב עשה, משא"כ אומות העולם ב' מצוות שלהם ליכא מצוות עשה לך ישראל קודמין דמקמי דליפוש חרון אף ואזי יענשו אף אעשה, וזהו **"אל תבוא במשפט עמונו"** והיינו בשעת הדין שהוא כבר חרון אף וטעם הדבר **"כי לא יצדק לפניך כל חי"** דהא מענישים אז נמי אמצות עשה. (פנים יפות- אמור)

**היום בפתחך שלשה ספרים**- איתא ברה"ה (טז) ג' ספרים נפתחים וברש"י ספרי זכרון של מעשה הבריות, והנה יש לתמוה לבינונים מאי בעי ספר אי יחזרו בתשובה יכתבו בספרן של צדיקים ואי לא יכתבו בספרן של רשעים, אלא י"ל למאי דאמרין (ברכות ג) וכי מאחר דאפי' חד שיושב ועוסק בתורה תרי מיבעי ומשני תרין מיכתבן מילייהו בספר הזכרונות וחד לא, וכתבו שם התוס' חד לא מיכתבן מילייהו היינו עם אחרים אולם בספר לבד נכתבים, הרי דכל דרכי האדם נכתבים בספר ובר"ה כשמעיינים במעשהו ביד אדם פותחים אלו הספרים והו"ל שדקדק רש"י לומר **"זכרון של מעשה הבריות"** (כתנות אור - אמור).

**הסכת ושמוע ישראל**- כתב בבבלי יוסף סי' תקצ"ב דאסור לדבר בין התקיעות והביא בזה בשם רבינו סעדיה גאון דמורמו כאן כל המקומות האסורים בדבור הלל, ספר תורה, כהנים, תפלה, וידיו, שופר, מגילה, עומר, וזהו ה"רית הסכ"ח ושמוע" לרמו דבאלו המקומות צריך לשמוע ואסור בדבור.

מדור זה נודע ע"י מוקיר רבנו מר אופיר משה ה"ר להצלחה בכל הענינים

מותר לא מיקרי טועה בדבר מצוה וחייב משום דהוי ליה ללמוד ולדעת את האיסור, א"כ כאן בשופר יש לומר דהוי כעין אומר מותר דהא תקיעת שופר אסור רק משום שבות ויש לחשוש שמא יסבירו כיון דהוא משום שבות ושבות שרי לצורך מצוה יהיה ג"כ מותר להעביר משום המצוה ד' אמות לכך אמרו דאסור דלא הוי טועה בדבר מצוה דהיה לו ללמוד.

## בהוצאה ילפינן מקרא דלא שייך טעה בדבר מצוה

**ובשו"ת מהרש"ם** (ח"ד במפתחות לס' נ"ד) **תירץ וחיזה דבר נפלא** דאיה"נ בכל איסורים טעה בדבר מצוה פטור אולם באיסור הוצאה אפי' טעה חייב וטעמא דמילתא דכיון דמלאכת הוצאה ילפינן לה מקרא (בר"פ הזורק) מויצו משה ויעבירו קול במחנה וכו' ויכלא העם מהביא וילפינן מזה אל תפיקו מרה"י לרה"ר והתם הרי היה למצוה של נדבת המושכן ועכ"ז גלי לן קרא דלא תפיקו הרי דאף במקום מצוה אסור לן קרא להוציא מרה"י לרה"ר, ולכן לא שייך כאן טעה בדבר מצוה דהא אפי' בדבר מצוה ממש אסרה תורה כ"ש בטעה יהיה חייב (ועי"ש שתי' בזה דברי התני"ט ריש שבת דמ"ט חייב בנותן לתוך ידו של עני הא טעה בדבר מצוה של צדקה ויעו"ש ברעקא וחת"ס שם שחלקו על דברי התני"ט).

## באיסור דרבנן לא שייך טעה בדבר מצוה

**עוד תירץ בטעם המלך הנ"ל** דלמאי דפליגי הפוסקים אי הא דאמרין טעה בדבר מצוה פטור היינו דווקא במצוה דאורייתא או אפי' במצוה דרבנן, א"כ י"ל דלהני ש' דדוקא במצוה דאורייתא אמרין כן ולא במצוה דרבנן י"ל כיון דתקיעת שופר מעורב בו גם מצוה דאורייתא וגם דרבנן דהא תקיעין מיושב ומעומד, ולכן אסור כאן שמא יעבירונו ולא אמרין טעה בדבר מצוה דהא איתא כאן נמי תקיעות דרבנן ויעו"ש שהאר"ק בזה דהא כיון דרצוה לצאת ידי חובת דאורייתא נימא מתוך.

## לכתחילה לא אמרין טעה בדבר מצוה

**עוד יש לתרץ** בפשטות דאיה"נ טעה בדבר מצוה פטור מ"מ אן לא יעבד לכתחילה דין שבוה יעבור על איסור דאיה"נ אם עבר ועשה יאה פטור, מ"מ אן כמה דאין לן למיעבד שלא יבוא לידי האיסור עבדינו ואע"ז דעיד"ז יתבטל מצות תקיעת שופר כמו שגזרו שמא יעבירונו. (מחמדי התורה)

## מדור זה נודע ע"י מוקיר רבנו מר אופיר משה ה"ר להצלחה בכל הענינים

## מדור זה נודע ע"י מוקיר רבנו מר אופיר משה ה"ר להצלחה בכל הענינים

## מדור זה נודע ע"י מוקיר רבנו מר אופיר משה ה"ר להצלחה בכל הענינים

## לחידודא

שאלה ל"ה כלל הוא דכל אמר מר קאי על הברייתא היכן מצינו בש"ס אמר מר דקאי אמשנה ולא אברייתא ?

שאלה ל"ו מאי טעמא דתקוע בשל עולה ושלמים יצא ידי חובתו נימא כיון דנהנה פרוטה דרב יוסף אסור דנהנה מקדשים דאיה"נ דקול אין בו משום מעילה מ"מ נהנה פרוטה דרב יוסף ?

## פתרון לחדודא- גליון י"ט פרשת כי תצא

**שאלה ל"ג** < אמרו חז"ל שבת ק"ה מנין לנוטריקון מה"ת, וצריך עיון מ"ט לא הביאו מהא דאמרו (יבמות ה') שעטנז עד שיהא שוע טווי ונוז הרי לך נוטריקון מהתורה ?

**שאלה ל"ד** < מי שצריך לחזור ולברך ברכת המזון מספק האם צריך גם לברך ברכה רביעית שהוא מדרבנן כמו הג' הברכות הראשונות שהם דאורייתא ?

**ל"ג** < לא מצאתי מי שיתרץ קושיא זו, ואשמח מאוד אם אחד מרבנן ותלמידיהו ימצא לנו איזה מקור לת' לקושיא זו ובעזה"ל נפרסם זאת כאן בגליון הבא.

**ל"ד** < ידועין דברי המגן אברהם (סי' קפ"ד סק"ז) שהביא בשם מהר"ש חיון שצריך לברך אף הרכה רביעית בכדי שלא יהיה זלזול בברכות דרבנן, ויעו"ש בשו"ת חת"ס או"ח סי' ט"ז שדחה דברי השו"מ ביוסף דעת (יו"ד סי' צ"ח ס"ג) דדוקא גבי ק"ש אמרין כן אולם לגבי ברכה החמירו משום חמר לא תשא.

## מדור זה נודע ע"י מוקיר רבנו מר אופיר משה ה"ר להצלחה בכל הענינים

>>> המושך מעמי' 3

המוציא פטור אתו וכן פוטרת יין שלפני המזון, והסתפקו האחרונים דינא מאי באם אכל קודם הסעודה דבר הטעון ברכת מעין ג' אם צריך לברך קודם הסעודה או לא, ובתו"ר (סי' ר"ח סי"ז) דיש לברך קודם הסעודה מעין ג', ובנשמת אדם (כלל מ"א) כתב שאם יודע שיאכל מזה המין בתוך הסעודה אינו צריך לברך קודם הסעודה, ובמראה הפנים בירושלמי (ברכות פ"ו ה"ה) מדברי הרשב"א שצריך לברך, אולם הוא הוכיח דאין הלכה כן אלא דא"צ לברך, וכן משמע מדברי הטור וכו' (בסי' רע"ב) שהביאו בשם רבי עמרם במי שאין לו עוד כוס יין לברכת המזון ויש לו רק כוס יין לקידוש חייב לברך ברכה אחרונה על כוס של קידוש, והטור חלק עליו דברכהמ"ז פוטרת גם ברכת מעין ג'

ביאר בהא דפסק הרמ"א (שם) דיש לשחוט הכפרות מיד לאחר שסיבבו מעל ראשו וסמך ידיו עליה כמו ברבן שצריך סמיכה, דהיינו דרמ"א הוא מנמ"ל דילן תיכף לסמיכה שחיטה, ובעיקר המעילה על הכפרות כבר נחלקו בה הפוסקים דהת"ז ס"ל דאסור דנראה כמקריב קרבן בחוץ, אולם באל"ה רבה (סק"ב) וכו' בשו"ע הרב (ס"א) כתבו שאין לחשוש מזה כיון דתרגול אינו ראוי למזבח ועוד דסמיכה בעי בשתי ידיים ועל ראש הבמה וזה לא שייך בתרגול, וכנהג הממ"א לצדק מוטב שלא לקחת תורים או בני יונה לכפרות שלא יראה כהקרבן קרבן דהם נקריבים על המזבח.

**יין שלפני המזון פטור יין שלאחר המזון- האם ברכת מעין ג' נפטרת לברכת המוציא**

(ע"ב) יין שלפני המזון פוטרת יין שלאחר המזון- והנה המתברר (סי' קע"ד ס"ו) פסק דאין לברך על יין שבתוך הסעודה דברכת

(ח"ב סי' י') שפסק דגבי ענבים ותמרים לא אמרין המוקדם בפסוק אלא דינא הוא שיברך על איזה שירצה, וכן הוא גבי זיתים ושעורים לית בהו האי דינא אלא איזה מהם שירצה יאכל והביא ראה ממנחות (מ"ד) יעו"ש באריכות, והוא דלא כמו שפסק המחבר להדיא סי' (רי"א ס"ד) דכתב להדיא תמרים קודמין לענבים.

## דף מ"ב

**תיכף לסמיכה שחיטה- האם מותר לסמוך הידיים על הכפרות בעריו"כ**

שולח תכיפות הם, תיכף לסמיכה שחיטה תיכף לברכת גאולה תפילה ותיכף לנטילת ידיים ברכה- הנה בחי' הגר"א (או"ח סי' תר"ה ס"א)



